

Landskapsnämndens framställning
till Ålands landsting med förslag till motion till

N:o 3/1929.

Finlands riksdag om förklaring av 11 § i lagen angående självstyrelse för Åland, given den 6 maj 1920.

I det avseende 13 § i självstyrelselagen närmare innehåller, får
Landskapsnämnden till Landstingets beaktande och eventuella åtgärd fram-
hålla följande:

Uti förenämnda självstyrelselag har 11 § följande lydelse:

"Innan förordningar av republikens president eller stats-
rådet med utövning av den i 28 § regeringsformen dem förbehåll-
na rätt utfärdas för landskapet Åland i ^{x)} andra än de i 9 §
av denna lag nämnda ärenden eller i ärenden, vilka föranledas
av dem eller som annars förbliva under republikens allmänna
förvaltning, skall landskapsnämnden beredas tillfälle att i
ärendet avgiva utlåtande."

Den i lagrummet åberopade 28 § i Regeringsformen lyder åter:

"presidenten tillkommer rätt att, så vitt icke i denna
regeringsform annorlunda stadgas eller sådan rätt åt stats-
rådet uppdragits, utfärda förordningar i ämnen, som förut
äro ordnade genom administrativa stadganden, så ock förord-
ningar med närmare bestämmelser om lagarnas verkställande,

x)

Landskapsnämndens kursivering.

om förvaltningen av statens egendom samt om förvaltande ämbets-
 verks och allmänna inrättningars organisation och verksamhet.
 I förordning må ej upptagas stadgande, som innebure ändring av
 lag."

Vid ett uppmärksamt genomläsande av förenämnda 11 § skall man icke
 kunna undgå att finna, hurusom dess innehåll, taget efter ordalydelsen,
 alls icke sammangår med de allmänna grundsatserna för den uppdelning å
 riket och landstinget av behörigheten att för landskapet lagstifta, som
 återfinnas i 9 och 12 §§ av samma lag och av vilka lagrum 9 § uppräknar
 de lagstiftningsärenden, beträffande vilka riket äger exklusiv behörig-
 het att genom lag bjuda eller förbjuda, medan åter i 12 § fastslås Lands-
 tingets rätt att lagstifta på alla övriga områden. Ty enligt ordaly-
 delsen i 11 §, och särskilt om man endast fäster sig vid dess förra del,
 tillkommer Republikens President och statsrådet rätt att "i andra än i
 9 § av denna lag nämnda ärenden" - d.v.s. just sådana, i vilka lagstift-
 ningsrätten enligt 12 § uttryckligt tillagts landstinget - utfärda för-
 ordningar för landskapet. Följaktligen hade man, om stadgandet skall
 tolkas efter ordalydelsen, på de områden, som icke uteslutande falla un-
 der riksmyndigheternas lagstiftningsbefogenhet, att räkna med två eller
 rättare tre lagstiftande myndigheter, nämligen å ena sidan landstinget
 och å den andra presidenten och statsrådet, vilket ju innebure en uppen-
 bar oformlighet, även om man utgår från att landskapslag enligt 28 §

R.F. går före förordning och att landstinget förty är i tillfälle att genom antagande av en landskapslag omedelbart försätta en av nämnda riksmyndigheter på ifrågavarande område utfärdad förordning ur kraft. Sakförhållandet vore oförmåligt även såtillvida, att det medgävo regeringen en lagstiftningsbefogenhet jämsides med landstinget, som är själva riksdagen förmenad. Lagrummet överensstämmer sålunda icke med självstyrelselagens system.

Man måste fördenskull för sig uppställa frågan, huruvida icke vid redigeringen av ifrågavarande 11 § ett misstag i texten blivit begånget och om icke avsikten med lagstadgandet varit att komplettera självstyrelselagen med ett 1 och för sig icke opåkallat stadgande om rätt för regeringen att i administrativ väg lagstifta för landskapet Åland uti ärenden, vilka enbart hänföra sig till landskapet, till åtskillnad från regeringens allmänna befogenhet att utfärda förordningar att gälla för hela riket uti sådana ärenden, som beröras i 9 § och varom stadgas i andra momentet av detta lagrum.

Denna fråga torde enligt Landskapsnämndens mening böra besvaras jakande. Om man nämligen ur 11 § avlägsnar orden "andra än", ansluter sig lagrummet organiskt till och kompletterar på förut nämnt sätt innehållet av 9 och 12 §§, vilket yttermera bekräftas av den i samma lagrum ingående bestämmelsen "som annars förblija under republikens

allmänna förvaltning", och vilken, i den lydelse lagrummet nu har, är såväl ologisk som emot dess första del stridande.

Vid sådant förhållande måste man väl vara berättigad antaga, att lagrummet erhållit en med lagstiftarens vilja icke korresponderande avfattning och att förty vid tolkning av detsamma orden "andra än" böra, såsom helt förryckande lagens system och i övrigt motsägende innehållet av lagrummet i dess senare del alls icke tagas i betraktande.

Landskapsnämnden har så mycket större anledning förutsätta sådant som det även alldeles tydligt framgår, att den kommitte, som i tiden uppgjorde förslaget till självstyrelselag för Åland, alls icke avsett att giva lagrummet en sådan betydelse, som det enligt ordalagen erhållit. I sitt den 3 december 1919 dagtecknade och till statsrådet ingivna betänkande anför nämligen kommittén såsom motiv för intagande i lagen av den ifrågavarande bestämmelsen följande:

"Till belysande av de bestämmelser, vilka inrymma i lagförslagets 12 § (= den utfärdade lagens 11 §) och vilka angå utfärdande av administrativa förordningar i ärenden, som
x)
icke avskilts från rikets exklusiva lagstiftningsområde, eller i ärenden, vilka föranledas av dem, eller som annars förbliva under rikets allmänna förvaltning, torde böra framhållas, att landstingets beslut i dylika angelägenheter icke skulle erfor-

x)

Landskapsnämndens kursivering.

ras, vilket står i konformitet därmed att utfärdandet av administrativa förordningar för riket ej heller kräver riksdagens samtycke. Däremot synes det ur synpunkten av den allmänna självförvaltningens intressen vara på sin plats, att landskapsnämnden beredes tillfälle att, förrän dylika författningar utfärdas, om desamma avgiva yttrande. Jämväl borde landskapsnämnden äga befogenhet att göra framställningar om utfärdande av administrativa förordningar för landskapet Åland."

Under lagförelagets behandling uti regering och riksdag förekom, såvitt Landskapsnämnden har sig bekant, ingenting, som skulle tytt på att andra synpunkter än de förberörda kommitté beträffande föreliggande fråga anförts, skulle inom sagda myndigheter uppburits eller tagit sig uttryck. Vid sådant förhållande måste då också såsom odisputabelt fastslås, att ordalydelsen uti nu ifrågavarande lagrum av rent förbiseende blivits en annan än lagstiftaren avsett och att detsamma följaktligen bör vid tillämpningen tolkas i enlighet med lagstiftarens avsikt.

Visserligen kunde måhända den invändning emot det ovananförda resas att nu föreliggande fråga endast vore ett spörsmål av rent akademisk betydelse och att densamma knappast någonsin kan tänkas komma till tillämpning i praktiken, ävensom några särskilda åtgärder från landska-

pets sida för bringande av rättelse härutinnan fördenskull ej vore av
 behovet påkallade. Men i själva verket förhåller det sig icke så. Redan
 tvenne särskilda gånger har ordalydelsen av ifrågavarande lagrum åbero-
 pats till stöd för en uppfattning från riksmyndigheternas sida, vilken
 ej alls sammangår med självstyrelselagens system och syftemål. I sådant
 avseende får Landskapsnämnden erinra om, hurusom ur Högsta domstolens pro-
 tokoll, fört vid dess sammanträde den 30 maj 1924 under handläggningen af
 ärendet rörande Landstingets beslut om antagande av förordningen angående
 automobiltrafik, given den 14 oktober 1922, framgår, att en minoritet i
 Högsta domstolen om icke mindre än sex ledamöter i stöd av 11 § självsty-
 relselagen ansett, att Landstinget ej alls ägt att med förordningen taga
 befattning, efter som densamma föll under den administrativa lagstiftning-
 gen. Denna av majoriteten då underkända lagtolkning kastade emellertid
 på ett synnerligen omisskännligt sätt sin skugga framför sig, såsom även
 av underskriven lantråd i berättelsen över landskapets förvaltning under
 åren 1922 - 25 framhölls. Vad som i berättelsen befarades, att nämligen
 ovan berörda minoritet en dag kunde förvandlas till majoritet, blev även
 verklighet under sistlidet år. I sitt beslut av den 13 september 1928 an-
 gående verkställighet av rikslagen om enskilda skogar hänförde nämligen
 statsrådet landskapet Åland till Helsingfors skogsvårdsnämnds verksamhets-
 område. I anledning härav erinrade Landskapsnämnden i skrivelse av den 25

i samma månad lantbruksministeriet om, att beträffande beslutet ett förbiseende från statsrådets sida tydligtvis måste anses föreligga, då enligt självstyrelselagen lagstiftningen om och förvaltningen av skogs- värdsärenden, för så vitt desamma ej berörde grunderna för rätten att utöva denna näring, ankomme å Landstinget, resp. Landskapsnämnden, var- för Landskapsnämnden även anhöll om att statsrådet ville i anförda av- seende rätta sitt beslut.

Sedan härpå statsrådet i avseende å utlåtande i ärendet överstyrt detsamma till Högsta domstolen, har denna uti yttrande, avgivet den 20 sistlidne november, till statsrådet såsom sin uppfattning framhållit, att statsrådet på grund av bl. a. 11 § i självstyrelselagen ägt rätt att träffa förenämnda beslut, under förutsättning likväl, att Landskaps- nämnden därförinnan beretts tillfälle att i ärendet avgiva utlåtande. Vilket sistnämnda visserligen ej ägt rum, men i föreliggande fall sak- nar principiell betydelse.

Den föreliggande felredigeringen av meranämnda stadgande i själv- styrelselagen kan sålunda på intet sätt anses vara betydelzelös, då densamma ju redan visat sig egnad att i synnerlig grad åvägabringa o- säkerhet och förvirring på det legislativa området av den landskapet tillförsäkrade autonomin samt därjämte även ur andra synpunkter kan med- föra konsekvenser av högeligen betänklig art. Sådant icke allenast för

landskapet, utan även för riket. Ty då förordning enligt regeringsformens 28 § skall vika för lag, är det ju tydligt, att landstinget i de fall, där en av regeringen utfärdad administrativ förordning enligt denna mening ej lämpar sig för landskapet, omedelbart medelst beslut kommer att försätta förordningen ur kraft. Redan en sådan möjlighet på legislaturens område, att den ena lagstiftningsmyndigheten påbjuder någonting, som av den andra omedelbart kan upphävas, måste ju anses falla utanför varje ordnat statsskick och i nu förutsatta fall i synnerlig grad vara egnad att nedsätta regeringsmaktens auktoritet. Visserligen är det ju med hänsikt härtill sannolikt, att regeringen med vetskap om detta sakförhållande endast i yttersta undantagsfall komme att begagna sig av den utväg, som den av Högsta domstolen auktoriserade lagtolkningen erbjuder; men sådant berör ju endast i mindre grad frågans principiella sida och må därför endast i förbigående antydast.

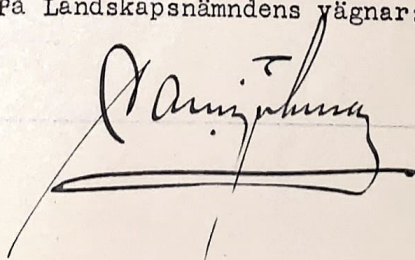
Under anförda förhållanden skulle Landskapsnämnden finna det ur synpunkten av landskapets och rikets gemensamma intressen det vara i högsta grad önskvärt, att Landstinget ville vidtaga åtgärder om rättelse i ovan omförmålt avseende. Sådant kan emellertid ej ske annorlunda än genom motion till riksdagen och erbjuda sig härvid tre utvägar, nämligen å ena sidan lagmotion om ändring av lagrummets text eller om förklaring av dess sammanhang samt å andra sidan en hemställningsmotion. För sin del skulle Land

skapsnämnden luta åt den förstnämnda uppfattningen såsom varande den enklaste samt får i sådant avseende vördsamt föreslå, att Landstinget ville till Riksdagen ingå med motion därom, att en så lydande lagförklaring måtte av Riksdagen utfärdas:

"I enlighet med Riksdagens beslut, tillkommet i den ordning 67 § i riksdagsordningen den 13 januari 1928 föreskriver, samt med Ålands landstings bifall, varder härigenom i avseende å förklaring av rätta förståndet av 11 § i lagen om självstyrelse för Åland, given den 6 maj 1920, stadgat, att med de i lagrummet omförmälda förordningar skall förstås sådana av republikens president eller statsrådet för landskapet Åland utfärdade förordningar, som hänföra sig till ärenden, vilka uppräknas i 9 § sagda lag.

Mariehamn, å Landskapsnämndens kansli, den 12 februari 1929.

På Landskapsnämndens vägnar:

Gustaf Ramsay
l.f.

13.6.13/82.29